

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres referanse
Vår referanse 20/00040-23
Vår dato 10.03.2021

Fellesorganisasjonen (FO)
Mariboegs gate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

FOs innspill til komitehøring om rusreformen¹

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen for sosialarbeidere i Norge. FO organiserer 31 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

Hovedpunkt:

- FO støtter innføring av rusreform
- Det må følge med økonomiske virkemidler
- FO støtter ikke gebyrer for ikke oppmøte
- FO mener den rådgivende enhets innhold og kompetanse er for svakt definert
- FO støtter ikke forslag om ulike strafferettslige spor

FO støtter formålet med rusreformen, om å sikre et bedre tilbud til rusavhengige, der ansvaret for samfunnets reaksjon på bruk og besittelse av illegale rusmidler til egen bruk overføres fra justissektoren til helse- og sosialtjenesten i kommunen. Straff rammer sosialt skjevt. Vi stiller oss bak argumentasjonen til rusreformutvalget som sier at «straffeforfølgning av bruk og besittelse av illegale rusmidler til eget bruk har bidratt til stigmatisering, marginalisering og sosial utstøting og kan ha stått i veien for å møte den enkelte bruker med hensiktsmessige og tilpassede tilbud og oppfølging».

¹ FOs innspill til komitehøring om Prop. 92 L (2020-2021) Endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og straffeloven m.m. (rusreform - opphevelse av straffansvar m.m.), Dokument 8:111 S (2020-2021) Representantforslag om at rusavhengige ikke skal straffeforfølges, Dokument 8:119 S (2020-2021) Representantforslag om en forebyggings- og behandlingsreform innen rusfeltet, <https://www.stortinget.no/nn/kva-skjer-pa-stortinget/hoyring/hoyring/?h=10004268>

FO støtter ikke forslag om to ulike strafferettslige spor for ulike brukergrupper. Vi mener dette er vanskelig å gjennomføre i praksis, og ikke minst kan vi havne i situasjoner der det paradoksalt nok vil være formålstjenlig å påberope seg et sterkere avhengighetsproblem enn det man faktisk har for å slippe straff. Dessuten; hvem skal bestemme hvem som faller innenfor eller utenfor kategorien etablerte rusavhengige?

Vi opplever at mange er bekymret for innholdet i rusreformen og flere hevder at rusbruk ikke lenger får konsekvenser. FO mener at den foreslåtte rusreformen kan være en mulighet til å styrke helsefaglig og sosialfaglig arbeid rettet mot barn, unge og voksne. Konsekvensen er ikke straff, men hjelp.

FO vil påpeke at det er noen vesentlige mangler i lovforslaget som bør sees nærmere på. Det handler om de økonomiske rammene, men også trussel om gebyrer, innholdet i rådgivningssamtalen og krav til kompetanse hos de som skal arbeide i rådgivningsenhetene. FO er i likhet med andre bekymret for barn og unge og vi må derfor sikre oss at vi har de tiltakene og verktøyene som skal til for at vi kan nå denne gruppa. Reformen må kombineres med utbygging av oppsøkende og forebyggende virksomhet og utbygging av kommunens og spesialisthelsetjenestens rusbehandling. En avkriminalisering i seg selv vil ikke løse alle problemer knyttet til illegale rusmidler.

Økonomiske rammer

Dersom kommunene skal kunne følge opp forpliktelsene som ligger i forslaget og ikke minst i følgene av forslaget, må det følge økonomiske ressurser med reformen. Når det gjelder den foreslåtte rådgivningsenheten mener FO at den må arbeide på ulike måter for å oppnå kontakt med den personen det gjelder. Det kan spesielt handle om oppsøkende virksomhet og samarbeid med andre (utekontakter, NAV, skole eller andre relevante instanser). Dette fordrer at enheten er godt bemannet, og FO kan ikke se at dette er mulig uten at det også tilføres ressurser til arbeidet. FO er opptatt av at reformen må kombineres med både en forebyggingsreform og behandlingsreform, og dette vil også være ressurskrevende.

Gebyrer

En av argumentene for innføring av reformen handler om at straff rammer sosialt skjevt. Det samme argumentet kan brukes om gebyrer. Å ikke møte opp til den rådgivende enheten vil dermed ha større konsekvenser for de som har dårlig råd. I tillegg til å ramme sosialt skjevt vil det også anses som en straff – som jo nettopp er det man vil fjerne seg fra med hele forslaget. FO mener det i stedet for straff må satses på tett oppfølging og oppsøkende virksomhet opp mot dem som ikke møter opp. Trusselen om gebyrer kan skade relasjonen mellom de ansatte i enheten og personen det gjelder.

Innhold og kompetanse i den rådgivende enheten

På bakgrunn av det er det viktig med innholdet og kompetansen i den rådgivende enheten. Relasjonsbygging og oppsøkende virksomhet krever kompetanse. Målet med enheten er at den «skal fungere som møtepunkt for personer som er ilagt møteplikt av politiet og gi tilpasset råd og veiledning, og

informasjon om risiko og konsekvenser ved narkotikabruk, og kan i tillegg gi tilbud om kartlegging og utredning av eventuelt tjenestebehov».

FO mener dette er for svakt. Målet med en slik samtale må være å reflektere over egen rusbruk, og å motivere til endring. Målsettingen kan ikke bare være informasjon, men også refleksjon og synliggjøring av alternativer. Refleksjon over egen rusbruk er første steg for å endre uheldig rusbruk. Vi mener samtalen må inneholde informasjon, kartlegging og refleksjon over egen rusbruk. Samtalen må brukes for å eventuelt motivere til å si ja til flere samtaler som gir en grundigere kartlegging for eventuell videre behandling.

Reflekterende samtaler er noe annet enn informasjonssamtaler, og krever annen kompetanse enn å kunne gi informasjon om narkotikaens skadevirkninger. Samtalen må selvfølgelig legges opp individuelt og ta hensyn til alder, kjønn, rushistorie, sosiale forhold, kultur og så videre. Dette er sosialfaglig oppfølging, og kjernekompetansen i enheten må være sosialfaglig personell (sosionomer, vernepleiere og barnevernspedagoger) som har spesiell kunnskap om rusbruk og motiverende samtaler. De må ha oppdatert og god kunnskap om barn og ungdoms utvikling, om normal tilnærming til rusmiddelbruk og om rekreasjonsbruk. De må også ha god og oppdatert kunnskap om rusmidler og nye rustrender. Videre må de ha kartleggingskompetanse og god kjennskap til det samlede tjenestetilbudet, som det er aktuelt å henvise til og/eller gi råd om å benytte. Enheten må også ha tilknyttet seg lege, psykolog og brukerrepresentanter.

FO vil påpeke at barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere ikke er lovfestet som personell i kommunene, og det er dermed svært uheldig at det ikke signaliseres sterkere at den rådgivende enheten også er en sosialfaglig tjeneste.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Andreas Pedersen Kikvik
Rådgiver

